

Om Greklandskrisen – svar till Kallifatides

ANDREAS HATZIGEORGIOU

REPLIK Genom att ta avstamp i min artikel *Greklandskrisen – en följd av euron?* (Ekonomisk Debatt 7, 2013) vill Markus Kallifatides i ett foruminlägg (Ekonomisk Debatt 2, 2014) sätta mitt ”intellektuella projekt i en kontext och utmana dem som eventuellt läst [min] artikel och nickat instämmande”. Ambitionen är välkommen eftersom Greklandskrisen är av komplex natur, något som jag tydligt understryker i artikeln (t ex s 39). Frågan betjänas därmed av att placeras inom flera olika kontexter, liksom att analyseras utifrån skilda perspektiv.

För att ”lösgöra tänkandet” kring Greklandskrisen listar Kallifatides en lång rad frågor av vitt skild karaktär, alltifrån politiskt våld till migration. Flera av dessa frågor är intressanta i sig och förtjänar en plats i diskursen om Grekland i kölvattnet av krisen. Däremot bidrar de inte särskilt mycket till förståelsen för hur den ekonomiska krisen byggdes upp, än mindre vilken roll som den gemensamma europeiska valutan eventuellt har spelat i utvecklingen mot en kris som anses tillhöra bland de värsta sedan 1930-talets depression (se t ex Monastiriotes 2013).

Kallifatides skriver att han inte lyckas få någon klar bild av vilka specifika åtgärder som jag anser vore nödvändiga för att Grekland ska lösa krisen, eller vem som ska genomföra reformerna. Besvikelsen är underlig eftersom konkreta policyrekommendationer går långt bortom syftet med min artikel.

I ingressen slår jag tydligt fast att ”Syftet [med artikeln] är att nyansera bilden av Greklands problem såsom den

ofta framställs i ekonomisk nyhetsrapportering samt att diskutera några av landets utmaningar på kort och medellång sikt” (s 29). Genom att, precis som Kallifatides påpekar, anlägga ett långt tidsperspektiv och presentera en mängd olika fakta samt statistik är förhoppningen att artikeln ska uppnå just detta.

På huvudfrågan huruvida Greklandskrisen är en följd av euron kan min slutsats knappast vara tydligare: Nej, även om de bakomliggande grunderna till krisens uppbyggnad, utbrott och utveckling är av skiftande natur – och även om euron har betydelse för hur krisen måste hanteras – så utgör inte den gemensamma valutan någon huvudbov i dramat. Huvudorsakerna bottnar främst i djupa strukturella problem som byggts upp över en lång tid. Sålunda bör artikeln tillfredsställa förväntningarna hos de flesta läsare som har tagit del av och förstått syftesbeskrivningen.

Vad Kallifatides själv anser om eurons eventuella roll i sammanhanget är svårt att uttolla. Han skriver i positiva ordalag om Sveriges erfarenheter från att ha övergivit den fasta valutan till fördel för en flytande växelkursregim i samband med 1990-talskrisen (s 54), vilket kan tydas som en indirekt kritik av euron eftersom valutasamarbetet hindrar Grekland från att dra nytta av en egen valuta. I mina ögon existerar åtminstone tre problem med detta synsätt: (1) Att låta valutan falla i värde för att exempelvis uppmuntra export förutsätter att Grekland lämnar eurosamarbetet, ett scenario som är svåröverblickbart men som sannolikt skulle få betydande effekter på landets ekonomi (t ex Borensztein och Panizza 2009); (2) Devalveringspolitik är beprövad i Grekland och den har av allt att döma misslyckats med att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt, så risken finns att den inte skulle fungera särskilt bra nu heller; (3) Det är missvisande att sätta likhetstecken mel-

Andreas Hatzigeorgiou är disputerad nationalekonom från Lunds universitet.
ah@nek.lu.se

Åsikterna som uttrycks i artikeln är författarens egna.

lan Sveriges väg ur 1990-talskrisen och övergången till en ny växelkurspolitik med flytande krona, särskilt som det inte kan uteslutas att återhämtningen främst berodde på det institutionella paradigmskiftet, samt de reformer som instiftades för att garantera stabila statsfinanser och priser (Persson 2012).

Ett genomgående drag i Kallifatides inlägg är att belysa faktorer som bidragit till krisen men som legat bortom Greklands egen kontroll. Centralt för detta resonemang är den skuld som Kallifatides anser bör åläggas den ”internationella kapitalmarknaden”. Min artikel redogör för den information om missförhållanden i Greklands officiella statistik som marknaderna faktiskt hade tillgång till, men som trots detta länge inte avspeglades i prissättningen av landets skuld (s 32f). Kallifatides tycks anse att förekomsten av ett eventuellt marknadsmisslyckande i detta avseende ska vägas in i arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder. Mellan raderna kan man läsa att kraven på Grekland att sanera sin budget och genomföra strukturreformer bör mildras eftersom krisen, åtminstone delvis, kan skyllas på den internationella kapitalmarknaden genom förekomsten av ett marknadsmisslyckande.

Kallifatides huvudslutsats bygger på att ”kraftigt skriva ned Greklands skulder” (s 55). Hur Kallifatides har kommit fram till att det ”helt enkelt” vore ”rimligt” att skriva ned betydande delar av Greklands utestående skuld är dock höjt i dunkel. Berättelser om en sjunkande grekisk levnadsstandard räcker inte som underlag. Dessutom går de senaste årens folkliga missnöje i flera euromedlemsländer – såsom i Tyskland och i Finland – mot att skattebetalare i dessa länder ska bära en större del av Greklands skuld, stick i stäv med Kallifatides inrådan om

att ytterligare ”fördela kostnaden på Europas skattebetalare”.

Slutligen måste en seriös diskussion om en eventuell skuldavskrivning av den grad som Kallifatides förordar föregås av en rigorös konsekvensanalys. Frågan är självfallet alltför sammansatt för att utredas här, ändock bör det poängteras att en massiv skuldavskrivning av Greklands skulder inte karaktäriserar någon mirakelkur för hållbar ekonomisk återhämtning. Det skulle inte bara riskera att underminera agendan för nödvändiga reformer i Grekland, utan kan även öka risken för fler och djupare skuldkriser i Eurozonen genom *moral hazard*, något som i sin tur skulle skada förtroendet för den gemensamma valutans på sikt. Därmed är det viktigt att noggrant beakta både vinster och kostnader med olika åtgärder, särskilt om de är av ett sådant drastiskt slag som en massiv skuldavskrivning i dagsläget förmodligen skulle innebära.

För att lyckas identifiera åtgärder som kan möta Greklands krisens utmaningar är det avgörande att förstå de bakomliggande problem som fått situationen att uppstå från första början. Eurons införande i Grekland kan i detta hänseende inte enkelt stämpas som en av krisens grundorsaker.

REFERENSER

- Borensztein, E och U Panizza (2009), ”The Costs of Sovereign Default”, IMF Staff Papers, vol 56, s 683–741.
- Hatzigeorgiou, A (2013), ”Greklandskrisen – en följd av euron?”, *Ekonomisk Debatt*, årg 41, nr 7, s 29–41.
- Kallifatides, M (2014), ”Vad menas med ”Greklandskrisen?””, *Ekonomisk Debatt*, årg 42, nr 2, s 52–55.
- Monastriotis, V (2013), ”A Very Greek Crisis”, *Intereconomics*, vol 48, s 4–9.
- Persson, M (2012), *Den europeiska skuldkrisen*, SNS Förlag, Stockholm.